

УДК 355.451:[004.056+005.334]

Закіров Марат Борисович,
<https://orcid.org/0000-0003-4897-4325>

доктор політичних наук, доцент, завідувач відділу політологічного аналізу,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,
Київ, Україна
e-mail: marat65@ukr.net

ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ МЕРЕЖ У СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЯХ

Розглянуто вплив соціальних мереж на еволюцію інструментів політичної взаємодії як складової стратегічних комунікацій глобального інформаційного простору.

Ключові слова: соціальні мережі, Twitter-дипломатія, комунікація

Політичні процеси у сучасному світі вирізняються різноманіттям суб'єктів, які завдяки глобальній інформаційній мережі отримують можливість ефективної комунікації, що забезпечує оперативність реагування соціуму на конкретні виклики і зумовлює надзвичайну динамічність суспільно-політичного життя. Новітні технології докорінно змінили характер політичної взаємодії і зайняли провідне місце у стратегічних комунікаціях.

Серед найбільш виразних проявів зазначених процесів стали так звані Twitter-революції. В Ірані у червні 2009 року відбулися наймасовіші заворушення з часів перевороту 1979 року. Саме Facebook і Twitter стали каталізатором найбільш масштабних подій «арабської весни», що вже у перші місяці 2011 року охопила сімнадцять країн Близького Сходу і Північної Африки. У результаті масових заворушень у деяких країнах, таких як Кувейт, Ємен, Йорданія, Туніс прем'єр-міністри і уряди пішли у відставку. У Марокко Саудівській Аравії, Алжирі, Бахрейні та низці інших країн влада пішла на різні економічні і політичні поступки.

До ще більш трагічних подій «арабська весна» призвела у Лівії та Сирії де під впливом як внутрішніх так і зовнішніх чинників громадський протестний рух значно радикалізувався і переріс у повномасштабну громадянську війну яка триває і до сьогодні. Отже, можна стверджувати, що соціальні мережі значно перевищили попередні функції засобу міжособистісної комунікації і суттєво змінили сутність політичної взаємодії і баланс сил у суспільстві і світі в цілому.

Невипадково влада більшості авторитарних держав боїться соціальних мереж. Доступ до них обмежують не тільки там, де хвилювання вже почалися, але і в поки що спокійних країнах – для профілактики. Своєрідні превентивні заходи у вигляді блокування роботи деяких соціальних мереж застосовувалися в Казахстані, обмеження роботи пошукових систем по окремим словам чи назвам країн у Китаї або створення власних підконтрольних мереж на кшталт Muloqot в Узбекистані тощо. Водночас, деякі режими навпаки намагаються використовувати мережі у власних інтересах. Зокрема, сирійська влада в лютому 2011 року відкрила доступ до Facebook і YouTube. За однією з версій, спецслужби, отримавши достатню кваліфікацію, почали відстежувати протестні настрої громадян і в Інтернеті.

Разом з тим, слід підкреслити, що Інтернет був і залишається в першу чергу інструментом який розширює можливості людства, так би мовити, у цілком мірних справах. Прикладом конструктивного використання сучасних комунікаційних технологій у сфері політичної взаємодії держави і суспільства є український досвід створення та розвитку Єдиного порталу державних послуг «Дія». Який поряд з документами у смартфоні, отриманням грошових компенсацій ФОП-ам і найманим працівникам тощо, дав громадянам можливість суттєво спростити дотримання процедури самоізоляції під час пандемії.

Поряд із державними установами останнім часом все більш активно використовують соціальні мережі як інструмент політичної взаємодії представники істеблішменту і навіть політичні лідери країн. Так, серед найбільш відомих користувачів Twitter є попередній президент США Д. Трамп

який перетворив Twitter на засіб просування американської зовнішньої і внутрішньої політики. Саме через свої твіти Д. Трамп звертався до лідерів інших країн, оприлюднював свої плани щодо економічних відносин, зокрема і з таких гострих проблем як торгівельна війна з Китаєм, проголошував про плани щодо внутрішньої політики і сповіщав світ про вивід американських військ із Сирії тощо.

Своїми твітами у яких Д. Трамп давав оцінку політиці лідерів інших країн він спонукав їх також використовувати соціальну мережу для відповіді або коментарів щодо своїх думок і таким чином вибудовував з ними новий для політичної сфери вищого рівня формат комунікації

Активне долучення лідерів країн світу до спілкування у мережі Інтернет призвело до виникнення феномену який у публічному дискурсі отримав назву – Twitter-дипломатія. Уже з'явилися дослідження у сфері цифрової дипломатії які визначають рейтинги на основі кількості ретвітів постів світових лідерів у яких фігурують перші особи арабських країн, США, Нової Зеландії та інші.

Як усім відомо українські політики, особливо останнім часом, також почали активно використовувати соціальні мережі як засіб комунікації із суспільством. Відомі трансляції звернень перших осіб України до громадян через YouTube, ведення сторінок на Facebook тощо.

Серед багатьох факторів зростання популярності соціальних мереж як засобу комунікації влади і суспільства, вагому роль має ефект зближення і певної відкритості спілкування. Люди, які вже звикли отримувати інформацію через сервіс де вони контактують зі своїми друзями і рідними, потенційно більш схильні сприйняти інформацію і від політичних лідерів саме через цей канал комунікації. Завдяки цьому стратегічні комунікації на рівні влада – суспільство набувають більшої відкритості, що у свою чергу сприяє розширенню сфери публічного політичного дискурсу і формуванню відносин довіри і взаємоповаги.

Отже, проведений аналіз дає змогу стверджувати, що на сьогодні спостерігається суттєва еволюція інструментів політичної взаємодії у структурі

стратегічних комунікацій. Інформаційні обміни між провідними акторами світового політичного процесу набувають більшої відкритості й динамізму. Використання глобальних інформаційних мереж значною мірою змінює характер соціальної комунікації держави і суспільства, розширює межі спілкування, позбавляє зайвого офіціозу і сприяє оперативному реагуванню на інформаційні запити громадян.

UDC 355.451:[004.056+005.334]

Marat Zakirov,

<https://orcid.org/0000-0003-4897-4325>

Doctor of Political Sciences, Associate Professor,

Head of Department,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

e-mail: marat65@ukr.net

PRACTICE OF USING GLOBAL INFORMATION NETWORKS IN STRATEGIC COMMUNICATIONS

The influence of social networks on the evolution of tools of political interaction as a component of strategic communications of the global information space is considered.

Key words: social networks, Twitter-diplomacy, communication